

Työ- ja elinkeinoministeriö
kirjaamo@tem.fi

Asia: Ihmisoikeusliiton lausunto

Viite: Lausuntopyyntö TEM/949/03.01.01/2017, luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä.

Kotoutumislaki vaikuttaa voimakkaasti maahanmuuttajien oikeuksien toteutumiseen. Sen on mahdollista vahvistaa myös erityisen haavoittuvassa asemassa olevien maahanmuuttajien oikeuksia. Perus- ja ihmisoikeusvelvoitteita ei tulisi sivuuttaa lainvalmistelussa ja lain sisällössä, vaan ne tulisi ottaa täysimääräisesti huomioon. Keskitymme lausunnossamme ennen kaikkea maahanmuuttajataustaisten naisten oikeuksien toteutumiseen, mihin velvoittaa erityisesti Suomen vuonna 2015 ratifioima Istanbulin sopimus eli Euroopan neuvoston naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemistä ja torjumista koskeva yleissopimus.

Kotoutumista edistävät palvelut (luku 2)

Esityksessä todetaan, että maahanmuuttajilla on sukupuolesta, iästä ja elämäntilanteesta riippumatta yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kotoutumista tukeviin toimenpiteisiin. On tärkeää varmistaa, että erityisesti haavoittuvassa asemassa olevia maahanmuuttajia, kuten väkivaltaa kokeneita naisia, ohjataan aktiivisesti ja määrätietoisesti sellaisten toimenpiteiden pariin, jotka vahvistavat heidän osallisuuttaan yhteiskuntaan. Tämä edellyttää viranomaisille annettavaa lisäkoulutusta erityisten väkivallan muotojen, kuten kunniaan liittyvä väkivalta ja tyttöjen sukuelinten silpominen, tunnistamiseksi.

Erityisen haavoittuvassa asemassa oleville tulee varmistaa henkilökohtainen palvelu ja neuvonta, johon tulee varata riittävästi aikaa ja taloudellisia resursseja. On ensiarvoisen tärkeää, että jokaisella maahanmuuttajalla, erityisesti naisilla on mahdollisuus tavata viranomaisia useita kertoja yksin, ilman puolison läsnäoloa ja naispuolisen tulkin läsnä ollessa (5 §). Tämä mahdollistaa väkivaltaa kokevien naisten avun piiriin pääsemisen.

Kotoutumissuunnitelma (12 - 15 §)

Kotoutumissuunnitelma täytyy tehdä yksilöllisesti ja varmistaa, että kotoutumistoimet suunnataan tasa-arvoisesti sekä miehille että naisille. Suunnitelman toteutumista tulee myös seurata. On tärkeää, että myös muut kuin kansainvälistä suojelun kautta maahan tulleet saavat kotoutumissuunnitelman. Nykyisellään jotkut avioliiton myötä Suomeen tulleet naiset jäävät kokonaan yhteiskunnan ja sosiaalisten verkostojen ulkopuolelle, erityisesti silloin jos puoliso on väkivaltainen ja kontrolloiva.

Kotoutumiskoulutus (17 §)

Esityksen mukaan kaikki maahanmuuttajat saivat perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta. Näihin perustietoihin tulee sisällyttää monipuolisesti ihmisoikeuskysymyksiä, kuten naisten ja lasten oikeuksia sekä riittävästi konkreettisia neuvoja avun tarjoajista erilaisissa ongelmatilanteissa. Ihmisoikeusliiton tietoon tulee

jatkuvasti, että esimerkiksi pitkäänkin Suomessa asuvat maahanmuuttajataustaiset naiset eivät tiedä oikeuksistaan ja tai tarjolla olevista palveluista liittyen vaikkapa lähisuhdeväkivaltaan, kunniakonflikteihin tai tyttöjen ympärileikkauksiin.

Kotoutumisen edistäminen maakunnassa (luku 3)

Monialainen yhteistyö

Järjestöillä on paljon arvokasta tietoa maahanmuuttajakysymyksistä ja Ihmisoikeusliiton mukaan on hienoa, että monialainen yhteistyö on kotoutumislain yksi lähtökohta. On kuitenkin ehdottoman tärkeää varmistaa kaikkien mukana olevien kolmannen sektorin toimijoiden asiantuntemus – pelkkä maahanmuuttajuus ei tee henkilöstä maahanmuuton tai kotoutumisen asiantuntijaa – sekä kiistattoman ihmisoikeusperustainen toiminta.

Helsingissä 19.6.2017

Kaari Mattila
pääsihteeri
ihmisoikeusliitto